

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön 08.09.2020 päivätty lausuntopyyntö VN/16724/2020

Maahanmuuttoviraston lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi laeiksi kotikuntalain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseen laeiksi kotikuntalain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta.

1. Näkemyksenne kotikunnan menettämistä ja kotikuntamerkin­nän poistamista koskevasta ehdotuksesta (kotikuntalain 7, 9 ja 11 § sekä verotusmenettelylain 5 §)

Maahanmuuttovirastolla ei ole lausuttavaa ehdotuksista.

2. Näkemyksenne kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista koskevasta ehdotuksesta (kotikuntalain 4 §)

Luonnoksen sivulla 8 todetaan seuraavaa: Tilapäiseen oleskeluun oikeuttavalla luvalla tarkoitetaan ulkomaalaislain mukaista määräaikaista oleskelulupaa, joka voidaan myöntää esimerkiksi tilapäistä työntekoa tai opiskelua varten ja joka on lähtökohtaisesti voimassa ensin vuoden ja tämän jälkeen enintään kolme vuotta kerrallaan. Maahanmuuttovirasto huomauttaa kohteliaimmin, että opiskelua koskeva oleskelulupa myönnetään nykyään opiskelija- ja tutkijalain perusteella ja se myönnetään lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi kerrallaan (opiskelija- ja tutkijalain (719/2018) 7 § 3 mom.).

Edelleen luonnoksen sivulla 34 lakiehdotuksen 4 § 1 mom. 2 kohdassa todetaan: ”hänellä on ulkomaalaislaissa (301/2004), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa (908/2017) tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) tarkoitettu voimassa oleva jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetussa laissa (xx/2020) tarkoitettu oleskelukortti;” Maahanmuuttovirasto toteaa kohteliaimmin, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan

atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain (666/2020)4 § mukaan hakijalle annetaan oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:n mukainen oleskelulupakortti. Luonnoksen perusteluosiossa sivulla 25 maininta 4 § lisättävään viittaukseen sisältyvästä maininnasta oleskelulupakortista on oikein.

Luonnoksen sivulla 34 lakiehdotuksen 4 § 1 mom. 3 kohdassa todetaan:” *hän on Euroopan unionin jäsenmaan, Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen ja hän on ulkomaalaislain säännösten mukaisesti rekisteröinyt oleskeluoikeutensa Suomessa, jos häneltä edellytetään tällainen rekisteröinti;*” Maahanmuuttovirasto toteaa, että kyseisen kohdan sanamuoto ei riittävällä tavalla tuo esille Pohjoismaiden kansalaisia koskevan Pohjoismaisen väestörekisteriä koskeva sopimuksen tuomaa erityisasemaa. Sopimuksen mukaan Pohjoismaan kansalaisen ei tarvitse rekisteröidä oleskeluoikeuttaan Maahanmuuttovirastossa, kuten muiden EU-kansalaisten, vaan heidän osaltaan on riittävää, että he muussa kuin lyhytaikaisessa tarkoituksessa maahan tulevana rekisteröivät oleskelunsa Digi- ja väestötietovirastossa saadakseen kotikunnan Suomessa (UlkL 157 § 3 mom.). Maahanmuuttovirasto toteaa, että tämä Pohjoismaiden kansalaisia koskeva erityisasema tulisi selkeyttää ja kirjoittaa kotikuntalain 4 § 1 mom. 3 kohtaan erikseen ja nimenomaisesti.

3. Näkemyksenne edunvalvojan tekemää muuttoilmoitusta koskevasta ehdotuksesta (kotikuntalain 7 ja 11 §)

Maahanmuuttovirastolla ei ole lausuttavaa ehdotuksesta.

4. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Maahanmuuttovirasto pitää tarpeellisena Maahanmuuttoviraston ja Digi- ja väestötietoviraston välistä sujuvaa tiedonkulkua paitsi henkilön saadessa kotikunnan saamisen mahdollistavan oleskeluoikeuden myös silloin, kun kotikuntaan oikeuttavaa oleskeluoikeutta ei enää ole. Luonnoksen sivulla 17 todetaan ” Jotta kotikuntamerkintä voitaisiin poistaa oikea-aikaisesti henkilöiltä, jotka eivät enää täytä kotikunnan saamiselle asetettuja edellytyksiä, viranomaisten pitäisi saada toisiltaan tieto näiden edellytysten lakkaamisesta. Käytännössä kyse olisi useimmiten tilanteesta, jossa henkilön oikeus kotikuntaan päättyy voimassaolevan oleskeluluvan lakkaamisen vuoksi. Tällöin kotikuntamerkinnän poistamisen kannalta olennainen kysymys on, miten tieto henkilön oleskeluoikeuden lainvoimaisesta päättymisestä välittyisi Maahanmuuttovirastosta Digi- ja väestötietovirastolle, joka sitten poistaisi henkilöä koskevan kotikuntamerkinnän.”

Koska henkilön oleskeluoikeus voi päättyä sekä oleskeluoikeuden määräaikaisuuden vuoksi että hänen saadessaan kielteisen päätöksen voimassaolevan oleskeluoikeuden aikana haettuun uuteen oleskeluoikeutta koskevaan hakemukseensa, tulisi sekä Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeudessa että tiedonkulussa järjestelmien välillä varmistaa sellaisen lainvoimaisen tiedon kulku, jolla on vaikutusta kotikunnan saamisen edellytysten voimassaoloon. Mikäli Maahanmuuttovirasto velvoitetaan ilmoittamaan oleskeluoikeuden päättymisestä Digi- ja väestötietovirastolle,

tulee Maahanmuuttovirastolle turvata tarvittavat resurssit sekä mahdolliseen UMA -järjestelmäkehitykseen ja -ylläpitoon että luonnoksen 9 § 3 momentin mukaisesti tehtäviin varmistaviin selvityksiin henkilön oleskelusta.

5. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Luonnoksen sivulla 35 lakiehdotuksen 6a § 2 momentissa todetaan: "*Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy synnyttäneen äidin, isän tai äitiyslain (253/2018) 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun toisen äidin taikka puolison kotikunnan tai väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä.*" Luonnoksen perusteluosion s. 26 mukaan muutoksella ei muutettaisi vaan selkeytettäisiin vallitsevaa oikeustilaa.

Kohdan voimassa oleva sanamuoto "*Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy äidin, isän tai puolison kotikunnan taikka väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä.*" ei erottele henkilön biologisia ja ottovanhempia, vaan mainitsee vain äidin ja isän sekä sen, missä järjestyksessä he vaikuttavat Suomeen muuttavan henkilön kotipaikan määräytymiseen. Adoptiolain (22/2012) 18 §:n mukaan "*Kun adoptio on vahvistettu, adoptiolasta pidetään adoptiovanhempien eikä aikaisempien vanhempien lapsena, jollei erikseen muuta säädetä tai adoption luonteesta muuta johdu.*" Maahanmuuttovirasto toteaa, että kotikuntalain 6a § 2 momentin muutettavaksi ehdotettu sanamuoto saattaa tahattomasti muuttaa ottolapsen ottoäidin asemaa kotikunnan määräytymisessä mainitessaan nimenomaisesti kotikunnan määräytyvän synnyttäneen äidin tai äitiyslain (253/2018) 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun toisen äidin kotikunnan tai väestökirjanpitokunnan mukaan, koska ottoäiti ei ole henkilön synnyttänyt äiti kuin poikkeustilanteessa, eikä myöskään äitiyslain (253/2018) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu toinen äiti.

6. Kotikuntalain muutostarpeita keväällä 2020 selvittänyt hanketyöryhmä ehdotti kotikuntalain kokonaisuudistuksen tekemistä. Pidätkö sellaista tarpeellisena ja jos pidätte, millaisia asioita uudistuksessa tulisi mielestänne erityisesti ottaa huomioon?

Maahanmuuttovirasto kannattaa hanketyöryhmän ehdotusta lainsäädännön selkeyttämiseksi viranomaisten mahdollisuuksista antaa Digi- ja väestötietovirastolle oma-aloitteisesti tietoja, joilla on merkitystä henkilöiden kotikunnan määräytymisen ja tarkastamisen kannalta sekä kotikuntalain 8 §:n ilmoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen muuttamista tästä näkökulmasta.

Ylijohtaja

Jari Kähkönen

Johtava asiantuntija

Katariina Lehtola

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 20.10.2020 klo 09:38. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu	Valtiovarainministeriö
Tiedoksi	Apulaispäällikkö Digijohtaja Lupa- ja kansalaisuusyksikön johtaja Oikeus- ja maatietoyksikön johtaja Tietohallintojohtaja Turvapaikkayksikön johtaja